

Alþingi

Erindi nr. P / 138 / 2316

komudagur / 7.5. 2010

Alþingi, Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd
Nefndasvið Alþingis,
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík.

Ísafirði 14. maí 2010

Umsögn til Alþingis frá Fjórðungssambandi Vestfirðinga með vísan til efnis á vef Alþingis varðandi frumvarp til laga um skeldýrarækt. Þingskjal 911– 522. mál.

Við gerð umsagnarinnar leitaði Fjórðungssambandið meðal annars eftir álit Sambands Íslenskra sveitarfélaga og Samtaka heilbrigðissvæða á Íslandi. Vísast til umsagna þessara aðila eftir því sem við á en það er samdóma álit þessara aðila að verulega skorti á að við gerð frumvarpsins hafi verið tekið tillit til stjórnsýslulegrar aðkomu sveitarfélaga og hagsmuna þeirra hvað varðar skipulag og nýtingu á strandsvæðum. Það er þó jafnframt álit þessara aðila að lagasetning um þá starfsemi sem frumvarpið fjallar um horfi til framfara ef sniðnir eru af frumvarpinu þeir augljósu ágallar sem bent er á í umsögnum þeirra.

Aðkoma sveitarfélaga að stjórnsýslu.

Fjallað hefur verið um skipulag hagnýtingar strandsvæðis við Vestfirði í nokkur ár í tengslum við hugmyndum að gerð svæðisskipulags fyrir Vestfirði. Á grundvelli þessara hugmynda var að frumkvæði sveitarfélaga á Vestfjörðum hafin vinna um mitt ár 2009 gerð nýtingaráætlunar fyrir strandsvæðið Vestfjarða. Verkefnið er unnið á vettvangi Fjórðungssambands Vestfirðinga í samstarfi við Háskólasetur Vestfjarða og Teiknistofunnar Eik, Ísafirði. Haldnir hafa verið vinnufundir með íbúum og hagsmunaaðilum og unnið að nánari útfærslu verkefnisins. Ljóst er að um umfangsmikið verkefni er að ræða, því hefur í framhaldinu verið mótað verkefni þar sem Arnarfjörður verður nýttur sem tilraunarsvæði í þessum efnunum. Nýta á niðurstöðu þeirrar vinnu til að útfæra lausnir fyrir aðra hluta Vestfjarða. Gæti þessi vinna einnig síðar meir nýst í öðrum landshlutum. Beiðni um aðkomu stjórnvalda að þessu verkefni hefur verið send til umhverfisráðuneytis auk samrits til sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytis, iðnaðarráðuneytis, samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytis og dómsmála- og mannréttindaráðuneytis. Einnig hafði hluta þessara ráðuneyta m.a. sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytis verið kynnt verkefnið við upphaf þess, júní 2009. Málið var stjórnvöldum einnig kunnugt með eftirfarandi samþykkt 54. Fjórðungspings Vestfirðinga sem haldið var þann 4. og 5. september 2009

Sveitarfélög á Vestfjörðum óska eftir samstarfi við ríkisvaldið um skipulag strandsvæðis Vestfjarða. Það er mat Fjórðungspings að Vestfirðir séu kjörið svæði til þess að þróa aðferðir og reglur í þessum mikilvæga málaflokki, auk þess sem þar má finna sértæka þekkingu og fjölbreyttar rannsóknir á þessu sviði.

Sveitarfélög á Vestfjörðum hafa hér sýnt frumkvæði til að hafa áhrif á málaflokk sem allar líkur benda til að hafa veruleg og jákvæð áhrif á þróun atvinnulífs, samfélaga og efnahags á Vestfjörðum. Þeim er því mikið í mun að vel takist til í þessum efnunum og tryggð sé aðkoma þeirra í mótun málefna strandsvæðisins við Vestfirði.

Ákvæði frumvarps til laga um skeldýrarækt horfa hinsvegar í litlu sem engu til aðkomu stjórnslu sveitarfélaga að þessum nýja málaflokki . Er það miður að við gerð frumvarpsins hafi ekki verið horft til þessa frumkvæðis sem hér að framan er nefnt. Ef til vill þarf það ekki koma á óvart en í skýrslu nefndar sjávarútvegsráðráðherra um kræklingarækt¹ (júní 2008) var lagt til stofnun samráðshóps með aðild ríkisstofnana er málið varðar og hagsmunaaðila. Engin tillaga er um aðkomu sveitarfélaga í þessum efnum.

Æskilegt hefði verið að við gerð frumvarpsins hefði verið horft til annarrar tillögu nefndarinnar þar sem lagt var til að nefnd sem fjalli um skipulag strandsvæðis ljúki störfum. Ekki er nánar skýrt hvaða nefnd sé hér um að ræða, en leiða má líkum að hér sé vísað til starfshóps skipaður var árið 2002 til að fjalla um lögsögu sveitarfélaga til hafsins. Starfshópurinn lauk ekki störfum og hefur málið ekki verið tekið upp að nýju. Í annan stað hefði við gerð frumvarpsins mátt horfa til breytinga sem gerðar voru í meðförum Alþingis á frumvarpi til Fiskeldisslaga mál 531 á 135. löggjafarþingi.

Sveitarfélög á Vestfjörðum hafa í sinni vinnu lagt áherslu að brýnt sé að koma á skipulagi á strandsvæði sem liggur að þeirra lögsögumörkum. Eins og sagt er hér upphafi hefur sambandið haft frumkvæði að því máli. Með ákvæðum frumvarps til laga um skeldýrarækt er farið í þveröfuga átt og valin leið þar sem stjórnsluna málaflokksins er nær eingöngu skipað til útfrá sjónarmiðum ráðuneyta og stofnana þeirra. Hér er vísað til ákvæða 4. gr um yfirstjórn ráðuneytis og framkvæmd mála færð Matvælastofnun og Fiskistofu. Ákvæði 5. gr, þar sem gengið er það langt að skipulagsvald jafnvel innan lögsögu sveitarfélaga er lagt í hendur ráðherra og Fiskistofu og að lokum er hér nefnd ákvæði 6. gr um bann við ræktun skeljar. Í greinargerð frumvarpsins er vísað til fyrirkomulags þessara mála við Írland og Danmörku. Vill Fjórðungssamband Vestfirðinga hér benda á að lagaumhverfi og stjórnslu í Noregi horfir á málaflokkinn í heild sinni en ekki aðskilið eftir eðli eldis eða ræktunar, sjá lög um sjávareldi (akvakulturloven)². Í stefnu ríkisstjórnar Noregs er síðan lagt til grundvallar það sem kalla má lífmassa sjávar (biomasse) og úthlutun hans til starfsemi sem á sér stað á hafssvæðinu³. Að lokum má nefna að í skipulags og byggingarlögum er lagaákvæði um nána samvinnu héraða og ríkis í skipulagi strandsvæðisins⁴. Leggur Fjórðungssamband Vestfirðinga að sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd taki til skoðunar þessa nálgun norskra stjórnvalda.

Að mati Fjórðungssambands Vestfirðinga er það farsæla að uppbygging stjórnslunnar þar sem líkt og í annarri skipulagsvinnu á landi sé unnið útfrá heildarsýn viðkomandi sveitarfélags eða landshluta. Sveitarfélögin koma einnig á næstu árum koma inn á fleiri málaflokka innan strandsvæðisins, þar er innleiðing vatnatilskipunar Evrópusambandsins nærtækust í þeim efnum.

¹ http://www.sjavarutvegsraduneyti.is/media/Skyrslur/Skyrsla_kraklingarnefndar_juli_2008.pdf

² LOV 2005-06-17 nr 79: Lov om akvakultur (akvakulturloven).

³ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fkd/dok/regpubl/prop/2009-2010/prop-1-s-20092010/1.html?id=580101>

⁴ LOV 2008-06-27 nr 71: Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

Markmið frumvarpsins

Fjórðungssamband Vestfirðinga fagnar því að athygli stjórnvalda beinist nú að þessum málaflokki. Tekið er undir að markmið laganna sé að efla atvinnulíf og byggð í landinu. Fyrir Vestfirði, sem líkur benda til að sé kjörið ræktunarsvæði, þá er mikilvægt að vel takist til um lagasetningu í þessum efnum. Horft er til uppbyggingu þessara atvinnugreinar sem eins af lykilþáttum í eflingu núverandi atvinnulífs með jákvæðum áhrifum á búsetuþróun um alla Vestfirði. Slíkt er í takt við önnur markmið stjórnvalda að stuðla kjarnahæfni svæða um leið eflingu og aukna fjölbreytni starfa um land allt, samanber þingsályktanir sem nú eru í umfjöllun Alþingis er varða Sóknaráætlun 20/20 og Byggðaáætlun 2010-2013.

Í markmið laganna þarf hinsvegar að setja inn ákvæði um að slík uppbygging sé gerð með sjálfbærni og verndun náttúru í huga. Benda má á að slík ákvæði kæmu sjálfkrafa til skoðunar ef lögsaga sveitarfélaga næði yfir strandsvæðið.

Verkaskipting ríkis og sveitarfélaga.

Á vegum ríkis og sveitarfélaga hefur um langt árabil verið unnið að því verkefni að flytja verkefni frá ríki til sveitarfélaga. Slíkt hefur tekið langan tíma og flókið úrlausnarefni að færa til gróna málaflokka. Það ætti því að vera hvatning fyrir þessa aðila þegar ný verkefni eða málaflokkar koma upp, að nýta tækifærið til að skoða strax í upphafi hvernig staðið skuli að verkefnaskiptingu innan þeirra. Slíkt er í takt við önnur markmið stjórnvalda að stuðla kjarnahæfni svæða um leið eflingu og aukna fjölbreytni starfa um land allt, samanber þingsályktanir sem nú eru í umfjöllun Alþingis er varða Sóknaráætlun 20/20 og Byggðaáætlun 2010-2013.

Aðkoma heilbrigðisnefnda

Í framhaldi ábendingar um verkaskiptingu ríkis og sveitarfélaga er rétt í því samhengi, að vekja athygli á að í frumvarpinu er hvergi komið inn á hlutverk heilbrigðisnefnda sveitarfélaga. Samkvæmt 4. gr frumvarpsins er Matvælastofnun falið að fylgja ákvæðum laganna eftir. Heilbrigðisnefndir sveitarfélaga sinna í dag því formi sem er á eftirliti og leyfisveitingum til eldi sjávardýra. Í stað þess að efla það hlutverk heilbrigðisnefnda er það fært frá þeim til Matvælastofnunar. Hér má vel vera að reglugerðir s.s. Evrópusambands mæli fyrir um að ábyrgð hollustumála sé á einni hendi. Matvælastofnun er hinsvegar heimilt að færa verkefni til heilbrigðisnefnda og hefði við gerð frumvarpsins átt að undirstrika þá heimild. Fjórðungssamband Vestfirðinga telur að ákveðin kjarnasvæði verði í skelrækt við Ísland. Sjá má fyrir að byggja megi um gott sérhæft starfsfólk á vegum heilbrigðisnefnda sem sinna hér hlutverki í héraði og á landsvísu. Slíkt er í takt við markmið frumvarpsins auk annarra markmiða stjórnvalda að stuðla kjarnahæfni svæða um leið eflingu og aukna fjölbreytni starfa um land allt, samanber þingsályktanir sem nú eru í umfjöllun Alþingis er varða Sóknaráætlun 20/20 og Byggðaáætlun 2010-2013.

Önnur atriði

15. gr. um gjaldskrá. Gæta verður hófs í gjaldtöku á meðan uppbygging greinarinnar á sér stað. Tryggja verður fjármagn á fjárlögum og gera sýnilegan þann stuðning sem stjórnvöld ætla greininni í upphafi og til hve langs tíma.

Í 16. gr frumvarpsins er lagt til að óheimilt sé að framselja, leigja og veðsetja ræktunarleyfi. Engar skýringar eru settar við þessa lagagrein með frumvarpinu, nema að slíkt bann sé án undantekninga. Hafa verður í huga að takist vel til í skelrækt sem og öðru fiskeldi, þá hefur reynsla erlendis frá, sýnt að mikil fjárhagsleg verðmæti geta verið falin í staðsetningu og úthlutun á afnotum á lífmassa sjávar á viðkomandi stað. Samsvörun við upphaf kvótakerfisins í fiskveiðum er hér sláandi og allri umræðu um auðlindir í þjóðareign. Telja verður að ástæða sé til að sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd fjalli ítarlega um áhrif þessara lagagreinar til skemmri og lengri tíma litið. Benda má á að í norskum lögum um sjávareldi er framsal og veðsetning ræktunarleyfa heimil en verulegar takmarkanir eru á leigu. Fyrir samfélög líkt og á Vestfirðum verður að setja strax fram það sjónarmið að samfélög í nálægð slíkra auðlinda njóti ásættalegs afrakstrar af þeim.

19. gr. Gildistaka. Áætlað er að löggin taki nær þegar gildi eða 1. júlí n.k.. Miðað við þær athugasemdir sem hér eru settar fram verður að gefa lengri tíma til skoða áhrif laganna.

Lokaorð.

Kjarni þessa máls er að fjölbreytni í nýtingu strandsvæðisins hefur aukist á verulega á síðustu árum og sjá má fyrir áframhaldandi aukningu í þeim efnum. Nýting strandsvæðisins er að hverfa frá einhliða sjónamiðum sem hafa veiðar að meginhugsun yfir í þá hugsun að um skipulagða ræktun og nýtingu verði að ræða.

Stjórnsýsla er á höndum margra ríkisstofnana og áhrif sveitarfélaga eru takmörkuð. Frumvarp um til laga um skeldýrarækt mun að óbreyttu festa þá skipan í sessi. Varað er við að það skref sé stigið og mælt með lagaumhverfi sem hafi heildarsýn að leiðarljósi og þar verði tryggð aðild sveitarfélaganna að stjórnsýslu þessara svæða. Til vara er lagt til að ákvæði frumvarpsins verði breytt og að lágmarki verði lögum breytt í anda nefndarálits sjávarútvegs og landbúnaðarnefndar við afgreiðslu nefndarinnar á lögum um fiskeldi (þingskjal 1131 – 530 mál á 135. löggjafarþingi). Fjórðungssamband Vestfirðinga er tilbúið í samstarfs um þessi efni og vísar þar til væntanlegrar reynslu af tilraunarverkefni á þessu sviði í Arnarfirði.

Fjórðungssamband Vestfirðinga

Aðalsteinn Óskarsson, framkvæmdastjóri